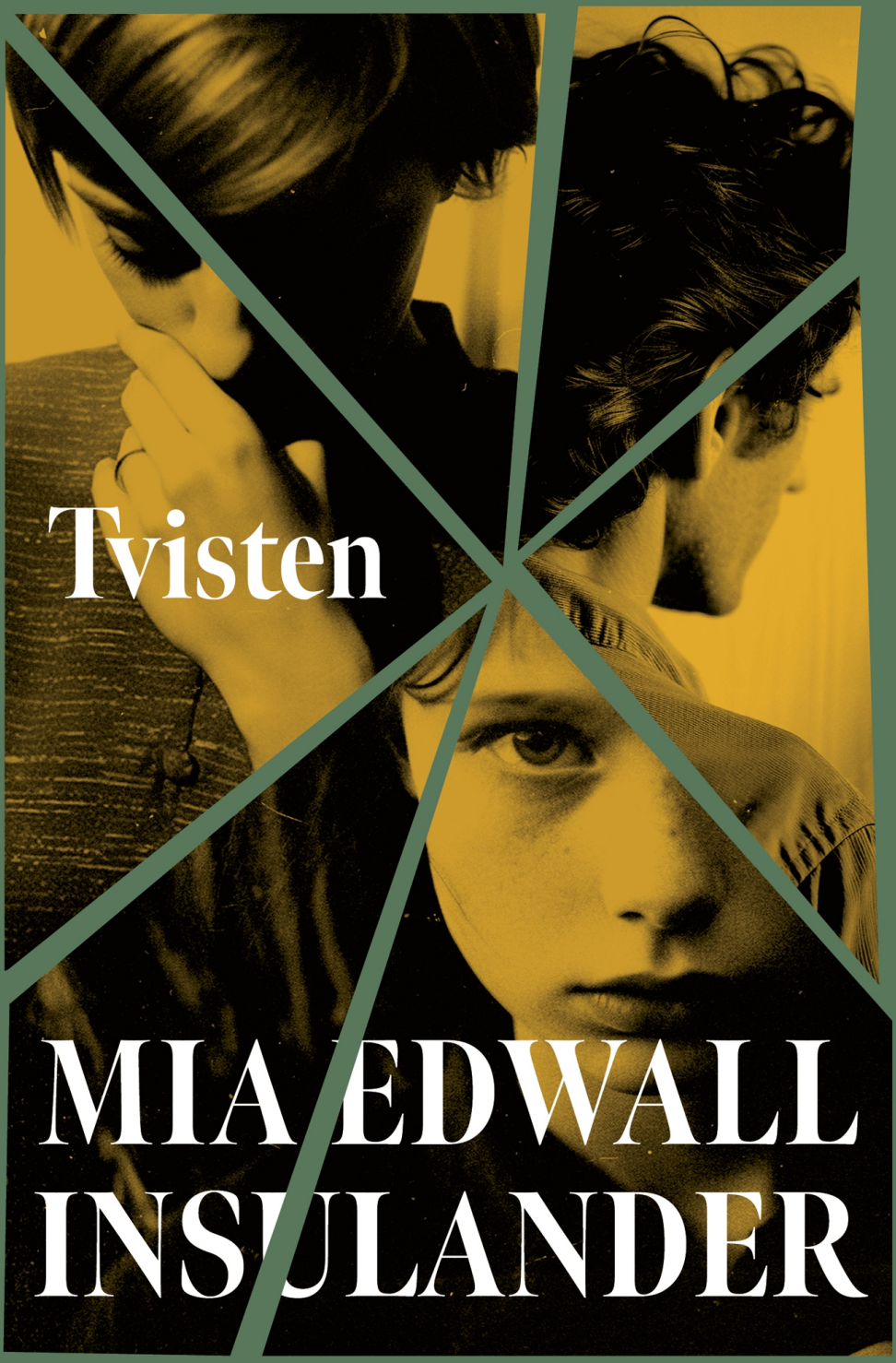

Tvisten

MIA EDWALL INSULANDER

ROMAN • ROMANUS & SELLING

www.romanusochselling.se

ISBN 978-91-89771-57-4
Copyright © Mia Edwall Insulander 2024
Omslag: Mikael Ceken
Sättning: Gyllene Snittet bokformgivning AB
Tryck: ScandBook, EU 2024

Till Norma och Isobel
och alla klienters barn

Mats:
”Jag, som alltid har plågats av en stark oro för att Melina ska dö, hade aldrig kunnat tro att det skulle kännas ännu värre.”

Sandra:
”Jag har känt en sådan oerhörd vanmakt men nu väntar jag in Melina, hon måste få bestämma själv.”

Melina:

Plädering

Om vi börjar i slutet så är det här en plädering för barnets bästa, eller snarare två pläderingar ur skilda perspektiv. För det är så det ser ut i domstolstvister om barn, argumenten drar åt olika håll. Låt oss stanna kvar en stund i vissheten om att två föräldraperspektiv som är lika sanna kan leda till en oförenlighet för barnet.

Vad är verkligt och vad är sant eller falskt? Vad har hänt och vad är påhittat, och vem bestämmer det? Hur ska vi kunna förstå barnets bästa när föräldrarna gör gällande skilda sanningar? Och leder den påstådda sanningen alltid till barnets bästa?

Vi kommer att befinna oss i en domstolsprocess där den logik du kanske förväntar dig inte alltid finns. Men det är som det är och som det brukar vara i alla tvister om barn i våra domstolar. De har inte valt det själva men får sina liv definierade av en maktkamp.

De sträva juridiska formuleringarna och den byråkratiska domstolsprocessen skymmer barnets sanna verklighet.

Du är härmed kallad att infinna dig.

Prolog

De sitter nära varandra. Två vuxna människor som en gång levt tillsammans. Blickarna riktade mot mig, hatet riktat mot varandra. Huvudpersonen är inte här, flickan med det lockiga håret. Hon som vid ett tillfälle tittat mig rakt i ögonen och förklarat att jag störde i hennes liv.

Hon hade gjort ett starkt intryck med sitt ovanliga utseende. Blek känslig hy, krulligt hår och små rödlätta fräknar. Det gick att se båda föräldrarna i henne. Hon var en blandning av två vuxna människor som en gång haft ett samliv, som älskat varandra?

Jag tänker på domaren som brukar påminna om att sätta på sig barnglasögon och titta på situationen utifrån barnets perspektiv. Vad hade Melina sett om hon varit här nu? Två personer som hon älskar. En mamma och en pappa som hon för alltid är förknippad med men som baktalar varandra och inte kan komma överens. Inte ens när så mycket står på spel.

Jag rör lite vid dokumenten framför mig och märker hur de båda stelnar till i väntan på mitt besked, tankarna snurrar. Det är jag som måste berätta för dem, nu finns det ingen återvändo. Det är viktigt att jag ser professionell och opartisk ut. Jag hoppas att det inte syns på mig vad jag vet. Att sanningen inte kan trösta dem båda.

Jag tittar på min kollega för att stämma av att det är dags. Sedan vänder jag på pappren och läser.

18 augusti 2019

Gemensamt samtal

Mats

Det är en varm sensommardag en månad innan Melina fyller nio. Fönstret är öppet men luften är ändå kvav och instängd. Det luktar kokande asfalt. Jag hör avlägsna barnskratt blandat med bilarnas muller som ökar och minskar i styrka. Det här är en av Stockholms mest trafikerade gator. Utanför rör sig människor på väg till sina vanliga möten, bostäder eller affärer, som om ingenting har hänt. Det skriker inombords. Jag får en impuls att resa mig och gå men behärskar mig och fäster blicken mitt emellan kvinnorna framför mig. Om jag minns rätt är det första gången det är två handläggare. Båda utstrålar medömkan. De gånger jag har träffat Eva tidigare har hon känts mer kompetent. Hon ser varm ut, glansig i pannan och rödflammig. De breda armarna väller ut ur de svarta t-shirtärmarna och händerna är knäppta på bordet över pappersark som ligger uppochned, som om hon sitter och ber. Hon ser ovanligt spänd ut. Kvinnan bredvid verkar lugnare, hennes ljusa hår är tunt och uppsatt i tofs, hon har lutat sig tillbaka med händerna under bordet. Den roströda linneklänningen är skrynklig, hon undviker att titta på mig.

De vill mig säkert väl och gör sitt bästa. Det är inte ett lätt arbete de har, jag får inte skjuta budbäraren. Ändå känner jag en ilska över hur deras sympatier kletar sig fast, mer på mig än på Sandra. Är det för att jag är man? Maktlösheten sköljer över mig, att vara i en situation jag måste uthärda men aldrig bett om. Det går för långsamt. Vad väntar vi på? Jag koncentrerar

mig på barnljuden utifrån, ljusa barnröster som påminner om ett liv efter idag. Har jag ett sådant?

Jag mår illa och sväljer för att stoppa saliven som tränger sig upp. Händerna är kladdiga och svetten rinner längs ryggen. Jag borde ha satt på mig ett linne under skjortan men Sandra sa alltid att det var så fult. Doften från henne är omisskännlig, kombinationen av kaffe och mysk ska förmedla mystik. Hon är en person som inte vill vara lättillgänglig. Jag förnimmer hennes välkända profil i ögonvrån men är på helspänn för att inte undslippa mig en blick eller en gest åt hennes håll.

Jag minns alla gånger vi diskuterat placeringen när vi ätit på restaurang och hur irriterad hon brukade bli när vi var tvungna att sitta mittemot varandra. Hon tyckte inte om att titta på mig. Nu har hon fått sin vilja igenom, även här. Kanske var det olyckligt att jag kom för sent, hon fick ett övertag, men det var inte ett aktivt val. Tiden är inte längre viktig för mig. I ögonvrån noterar jag hennes gula klänning, starkt solgul, som jag inte känner igen. Det är inte en slump att hon har satt på sig ett klädesplagg som utstrålar ljus och styrka.

Stolarna står på behörigt avstånd men hennes fysiska närvaro är påträngande. Det finns ingen återvändo nu och ändå infinner sig en liten förhoppning att någon av socialsekreterarna ska säga att det är ett skämt. Eva borde ta lite ansvar för situationen, hon känner oss vid det här laget. Tiden hackar sig fram. Ingen säger något. Sandra hostar till. Jag har alltid haft svårt för hennes regelbundna harklingar, de är nervösa. Ljuden utifrån skänker en viss känsla av normalitet. Den person som sitter bredvid mig är allt annat än normal, så väsensskild från den jag tidigare känt. Hur mycket jag än försöker kommer jag aldrig att förstå varför hon valt att agera som hon gjort, de senaste månaderna har varit ett helvete. Hon är ett monster

och ändå sitter hon här som om inget har hänt, i sin knallgula klänning. Jag sitter kvar, trots att jag vill springa, och låtsas att jag vill bidra till en konstruktiv lösning. Det enda som kan påverka nu är vad som står i dokumenten.

Melina har precis börjat i trean och jag undrar hur hennes första dagar har varit. Vet hon att vi är här idag, på ett möte som kan påverka hela hennes liv? Jag kan förnimma hennes kropp när jag kittlar henne, de lena armarna och det trassliga håret, det som känns likadant som mitt. Fräknarna på hennes kinder. Hon brukar lukta godis. Kanske äter hon lunch just nu och pratar med någon klasskamrat om vad de har gjort på sommarlovet? Berättar hon om våra veckor i Skåne? Det har varit en kamp hela sommaren att inte berätta något för Melina om vad som pågår. Nu har jag bestämt mig för att jag måste vara med när hon får informationen, oavsett vad utgången blir idag.

Till slut börjar Eva prata. Hon förklarar hur ovanlig situation det här är och varför de har kallat oss till ett gemensamt samtal och inte var och en för sig. Hon säger att det är viktigt att vi båda får komma till tals. Hon presenterar sin kollega och förklarar att de är två socialsekreterare ifall någon av oss skulle bli upprörd eller det är något vi vill ha hjälp att diskutera. Jag förstår inte riktigt poängen men det har ingen betydelse, jag bryr mig inte. Eva påminner oss om att Melina är huvudperson och att det är en fin dotter vi har. Det låter inte äkta. Jag försöker koncentrera mig på vad hon säger. Det finns visst regler för att man inte ska prata i munnen på varandra och inte skrika. Jag får inte heller kommunicera direkt med Sandra utan måste vända mig till handläggarna, det är därför vi sitter bredvid varandra, precis som Sandra vill ha det. Trots hettan ryser jag till. Jag har ingen aning om hur länge hon pratar men det känns som en evighet innan hon vänder på de

papper hon har framför sig. Det är i den här stunden, här och nu, som min verklighet fortfarande finns kvar och ödet kanske vill mig väl. Det måste jag tro.

Det tar ett tag, efter att Eva har vänt på dokumenten, innan jag förstår vad hon säger.

Sandra

Det är klart han kommer försent. Själv sprang jag hela vägen hemifrån för att vara i tid och nu rinner svetten längs ryggraden, jag vill kontrollera att jag inte har några fläckar på klänningen men det är svårt utan att få det att framstå som om jag är alltför fåfäng. Jag har valt den gröna klänningen med omsorg eftersom jag vill känna mig fin, men nu är jag mest orolig att det ska synas hur varm jag är, något socialsekreterarna inte verkar bekymra sig om för egen del. Eva har svettpärlor i pannan och rummet är kvavt.

Jag har träffat Eva flera gånger tidigare men är inte säker på om jag har mött den andra handläggaren. Det är svårt att tänka på något annat än att det är varmt. Mitt hår tynger i nacken och jag ångrar att jag inte satte upp det innan jag gick hemifrån. Jag vet att jag trots allt ville känna mig lite snygg inför Mats men nu ser jag nog mest ofräsch ut. Det känns instängt, rummet är klaustrofobiskt. Jag ber dem öppna fönstret, ljudet från trafiken ökar i intensitet. Jag har alltid ogillat Ringvägen trots att jag bor så nära, trafiken är konstant, dag som natt. De kala väggarna och byråkratiska möblerna ger ett deprimerande intryck, som om sjuttiotalsbyggnaden inte förtjänar en finare inredning. På min praktik är vi bättre på att inreda och ha en förståelse för att patienterna behöver skönhet i situationer då de mår dåligt.

Det lilla Ikeabordet och stolarna i hörnet vittnar om att man får ta med sig barn hit ibland. Kanske var det här vi var när

Melina själv skulle prata, det är märkligt att jag inte minns det. Det är skönt att hon slipper vara med nu. En känsla av tacksamhet sköljer över mig när jag tänker på att jag får träffa henne senare idag, att jag är den av oss som kan berätta.

De ser nervösa ut, jag får nästan en impuls att trösta dem men jag har inte ansvar för deras arbetssituation. Hur länge ska vi behöva vänta, tänk om han inte kommer? Jag försöker fokusera på de båda framför mig. Evas ålder är ganska obestämbar men hon är säkert äldre än jag, det har känts tryggt tidigare. Den andra kvinnan är yngre, i trettiofemårsåldern. Eva ser trött ut, mörka påsar under ögonen och djupa rynkor i pannan, kraftigare än tidigare. Svettfläckarna där t-shirten smiter åt kring magen är påtagliga. Hon har placerat händerna ovanpå pappren som om hon är rädd att jag ska stjäla dem från henne. Två ringar i guld skvallrar om att hon är gift, det har jag inte tänkt på tidigare. Blicken flackar medan hon pratar och förklarar att det här är en situation de aldrig varit med om förut men att de är övertygade om att det är bäst att prata med oss samtidigt, det är viktigt att vänta in Mats. Jag frågar om de har pratat med honom så att de vet att han är på väg men Eva mumlar något svävande till svar. Kollegan håller blicken i bordet, hon ser oerfaren ut, det är uppenbart att det är Eva som är ansvarig. Vi väntar under fortsatt tystnad, stolen bredvid mig gapar tom, de vill inte prata mer förrän Mats har anlänt.

Av någon anledning infinner sig ett märkligt lugn, jag kan inte påverka situationen längre och hur jag än gör är det här nödvändigt. Jag hoppas att vi kan förhålla oss till sanningen. Vill vi inte båda veta vad som är bäst för Melina och vad som är sant? Jag lutar mig tillbaka, försöker andas lugnt och tar fram min mobil för att kontrollera att hon inte har hört av sig, sätter den på flygläge. Det känns bra att hon får en ledig

dag idag och är hos mormor. Mamma har lovat att de skulle göra något roligt, kanske är de och badar. Jag längtar efter att träffa dem.

När han äntligen kommer småspringer han in, hastar bakom min rygg och kastar sig ner på stolen. Han tar inte handläggarna i hand, undviker min blick. I det varma rummet märker jag hur nervös han är och hur lugn jag känner mig, jag är inte svettig längre. Jag grips med ens av en känsla av overklighet. Sneglar på honom, han är blek trots den varma sommaren. Det svarta håret är krusigt som vanligt men platt på bakhuvudet, som om han precis rest sig upp från sängen. De tunna läpparna är spända. Det är tur att Melina inte ärvt de obefintliga läpparna men så fort jag tänker den tanken inser jag hur absurd den är.

Det märks tydligt på Mats att han vill att jag ska känna något, kanske sorg, eller ansvar? Men jag känner faktiskt ingenting, är avtrubbad. Jag struntar i vad han tycker nu, det är ingen idé. Jag orkar inte längre förhålla mig till Mats. Jag tänker på alla de gånger då jag betalat för restauranger och taxiresor eller planerat vårt liv. Nu får han ta ansvar själv. Jag försöker fånga hans blick, sneglar åt hans håll, för att se om han förstår situationens allvar, om han vill prata? Men han vägrar titta på mig. Skjortan han har på sig är för tight.

Eva börjar prata, hon upprepar det hon sagt förut. Jag lyssnar med ett halvt öra. Hon presenterar den andra handläggaren som heter Karin, hon nickar lite men sitter tyst. Eva säger att det är viktigt att vi är tillsammans när vi får veta, men det har jag redan förstått. Jag hoppas att tiden ska gå fortare. Försöker se koncentrerad ut men kan bara fokusera på pappren framför henne. Det ska bli skönt när det är klart, då kan jag berätta för Melina. Jag blundar och påminner mig

om att jag inte får säga något om jag inte har fått ordet. Det är viktigt att de uppfattar mig på ett positivt sätt, jag får inte verka för angelägen. Jag andas in genom näsan och ut genom munnen som jag har lärt mig att man ska göra när man är nervös. Försöker att inte låta för mycket.

När Eva vänder på sina papper och lägger varsitt exemplar framför oss samtidigt som hon berättar kommer det som en chock. Jag trodde jag var förberedd men uppenbarligen inte. Jag anstränger mig för att de ska uppfatta min reaktion som rimlig, ingenting får misstolkas. Det jag gör och säger nu kommer att journalföras och rapporteras. Jag får inte visa mig för känslig eller arg men inte heller likgiltig. Jag håller mig lugn trots att det skriker inombords och jag nickar för att bekräfta att jag har förstått.